

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē
॥ *ṣōḍaśādhikaśatatamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ śōḍaśādhikaśatatamaḥ sargaḥ ॥

vṛddhēna kulapatinā saha bahūnāṃ munīnāṃ citrakūṭaṃ
tyaktvānyasminnāśramē gamanam

pratiyātē tu bharatē
vasan rāmastadā vanē |
lakṣayāmāsa sōdvēga -
mathautsukyaṃ tapasvinām ॥ 2.116.1 ॥

yē tatra citrakūṭasya
purastāt tāpasāśramē |
rāmamāśritya niratā -
stānalakṣayadutsukān ॥ 2.116.2 ॥

nayanairbhrukuṭībhiśca
rāmaṃ nirdiśya śaṅkitāḥ |
anyōnyamupajalpantaḥ
śanaiścakrurmithaḥ kathāḥ ॥ 2.116.3 ॥

tēṣāmautsukyamālakṣya
rāmastvātmani śaṅkitāḥ |

kṛtāñjaliruvācēda -

mṛṣiṃ kulapatiṃ tataḥ || 2.116.4 ||

na kaścid bhagavan kiñcit

pūrvavṛttamidaṃ mayi |

drśyatē vikṛtaṃ yēna

vikriyantē tapasvinaḥ || 2.116.5 ||

pramādāccaritaṃ kiñcit

kaccinnāvarajasya mē |

lakṣmaṇasyarṣibhirdrṣtaṃ

nānurūpaṃ mahātmanaḥ || 2.116.6 ||

kaccicchuśrūṣamāṇā vaḥ

śuśrūṣaṇaparā mayi |

pramadābhyucitāṃ vṛttiṃ

sītā yuktāṃ na vartatē || 2.116.7 ||

atharṣirjarayā vṛddha -

stapasā ca jarāṃ gataḥ |

vēpamāna ivōvāca

rāmaṃ bhūtadayāparam || 2.116.8 ||

kutaḥ kalyāṇasattvāyāḥ

kalyāṇābhiratēḥ sadā |

calanaṃ tāta vaidēhyā -

stapasviṣu viśēṣataḥ || 2.116.9 ||

tvannimittamidaṃ tāvat

tāpasān prati vartatē |

rakṣōbhyastēna saṃvignāḥ

kathayanti mithaḥ kathāḥ || 2.116.10 ||

rāvaṇāvarajaḥ kaścit

kharō nāmēha rākṣasaḥ |

utpātya tāpasān sarvā -

ñjanasthānanivāsinaḥ || 2.116.11 ||

dhṛṣṭaśca jitakāśī ca

nṛśaṃsaḥ puruṣādakaḥ |

avaliptaśca pāpaśca

tvāṃ ca tāta na mṛṣyatē || 2.116.12 ||

tvam yadāprabhṛti hyasmi -

nnāśramē tāta vartasē |

tadāprabhṛti rakṣāṃsi

viprakurvanti tāpasān || 2.116.13 ||

darśayanti hi bībhatsaiḥ

krūrairbhīṣaṇakairapi |

nānārūpairvirūpaiśca

rūpairasukhadarśanaiḥ || 2.116.14 ||

apraśastairasūcibhiḥ

samprayujya ca tāpasān |

pratighnantyaparān kṣipra -

manāryāḥ purataḥ sthitān || 2.116.15 ||

tēṣu tēṣvāśramasthānē -

ṣvabuddhamavalīya ca |

ramantē tāpasāṃstatra

nāśayantō'lpacētasah || 2.116.16 ||

avakṣipanti srugbhāṇḍā -

nagnīn siñcanti vāriṇā |

kalaśāṃśca pramardanti

havanē samupasthitē || 2.116.17 ||

tairdurātmabhirāviṣṭā -

nāśramān prajihāsavaḥ |

gamanāyānyadēśasya

cōdayantyrṣayō'dya mām || 2.116.18 ||

tat purā rāma śārīrī -

mupahiṃsāṃ tapasviṣu |

darśayanti hi duṣṭāstē

tyakṣyāma imamāśramam || 2.116.19 ||

bahumūlaphalaṃ citra -

mavidūrāditō vanam |

aśvasyāśramamēvāhaṃ

śrayiṣyē sagaṇah punah || 2.116.20 ||

kharastvayyapi cāyuktaṃ

purā rāma pravartatē |

sahāsmābhiritō gaccha

yadi buddhiḥ pravartatē || 2.116.21 ||

sakalatrasya sandēhō

nityaṃ yuktasya rāghava |

samarthasyāpi hi satō

vāsō duḥkhamihādya tē || 2.116.22 ||

ityuktavantam rāmastam

rājaputrastapasvinam |

na śasākōttarairvākyai -

ravabaddham samutsukam || 2.116.23 ||

abhinandya samāpṛcchya

samādhāya ca rāghavam |

sa jagāmāśramam tyaktvā

kulaiḥ kulapatiḥ saha || 2.116.24 ||

rāmaḥ saṃsādhyā ṛṣigaṇamanugamanād

dēśāt tasmāt kulapatimabhivādya ṛṣim |

samyakprītaistairanumata upadiṣṭārthaḥ

puṇyam vāsāya svanilayamupasampēdē || 2.116.25 ||

āśramamṛṣivirahitam prabhuḥ

kṣaṇamapi na jahau sa rāghavaḥ |

rāghavam hi satatamanugatā -

stāpasāścārṣacaritē dhṛtaguṇāḥ || 2.116.26 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye

ayōdhyākāṇḍē ṣōḍasādhikaśatatamaḥ sargaḥ ||